

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Konaklama İşletmelerinde Sürdürülebilirlik Uygulamaları: Algılanan Engeller ve Teşvikler*

Burcu KOÇ^{a**}, İrfan YAZICIOĞLU^b

^a Pamukkale Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Denizli, Türkiye, E-posta: burcuk@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1474-0459

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye, E-posta: irfan.yazicioglu@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8575-0817

Öz

Bu çalışmada, konaklama işletmelerinin ideal sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik eğilimlerini araştırmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda; konaklama işletmelerinin sürdürülebilirlik uygulamalarını etkileyebilecek çeşitli teşvik ya da engel durumları incelenmiş, söz konusu bu değişkenlerin işletmelerin tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi nasıl değiştirdiği test edilmiştir. Sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlar arasındaki ilişkinin ölçümünde basit korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Teşvik ve engellerin etkilerini kontrol altına alarak yeniden ilişki incelemesi yapabilmek için ise kısmi korelasyon analizi kullanılmıştır. Muğla ilindeki 204 otel yöneticisinden elde edilen veriler sonucunda; katılımcıların sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutumları ile davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Algılanan “engeller” ve “teşvikler” değişkenlerinin, bu ilişki düzeyini farklılaştırdığı bulgusu ise önemli sonuçlardan birisidir. Buna göre; engeller değişkeni kontrol edildiğinde tutum ve uygulama arasındaki ilişkinin kuvveti artarken, algılanan teşviklerin etkisi arındırıldığında bu ilişki kısmen de olsa zayıflamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Teşvikler, Engeller, Konaklama İşletmeleri.

Abstract

In this study, it was aimed to investigate the tendencies of accommodation enterprises towards ideal sustainability practices. At the same time; some situations about incentives or obstacles that can affect sustainability practices of accommodation enterprises were examined, and how these variables change the relationship between the attitudes and behaviors of businesses was tested. Correlation analysis was used to measure the relationship between attitudes and behaviors towards sustainability practices. Partial correlation analysis was used to re-examine this relationship by controlling the effects of incentives and obstacles. As a result of analysis of the data obtained from 204 hotel managers in Muğla, it has been determined that there is a positive relationship between attitudes and behaviors of the participants towards sustainability practices. The finding that the perceived “obstacles” and “incentives” variables differentiates the level of that relationship is one of the important results. Accordingly, when the perceived obstacles are controlled, the strength of the relationship between attitudes and practices increases. On the other hand, it is partially weakened if the effect of incentives is purified.

Keywords: Sustainable Tourism, Incentives, Obstacles, Accommodation Enterprises.

JEL CODE: L83, M14, Q01

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 30.05.2020

Düzeltilme : 06.07.2020

Kabul : 11.07.2020

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Koç B. & Yazıcıoğlu İ. (2020). Konaklama İşletmelerinde Sürdürülebilirlik Uygulamaları: Algılanan Engeller ve Teşvikler, Turizm Akademik Dergisi, 7 (2), 89-106.

* Bu çalışma, Burcu KOÇ'un “Konaklama İşletmelerinde Sürdürülebilirlik Uygulamaları” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sorumlu yazar e-posta: burcuk@pau.edu.tr

Not: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Veri toplama süreci 2020 yılı öncesinde gerçekleştirildiğinden ilgili çalışma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

GİRİŞ

Turizmin sürekliliği, büyük ölçüde kullanılan kaynakların korunmasına ve geliştirilmesine bağlıdır (Chancellor, Norman, Farmer & Coe, 2011). Sosyal ve ekonomik kalkınmaya yarar sağlayan turizm sektörünün çevreyi etkileyen ve çevreden etkilenen bir yapısı mevcuttur. Sektörün söz konusu bu özelliği, kimi zaman kendi kaynaklarını dahi yok etmesine neden olabilmektedir (Buckley, 2011). Diğer taraftan; turistik faaliyetler her ne şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin, farklı yerlerden tüketici gruplarını bir araya getirdiği ve turistik aktivitenin gerçekleştiği bölgedeki nüfusu arttırdığı için sistematik bir kontrol mekanizmasının oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bir bölgede turizm gelişiminin ve devamlılığının sağlanabilmesi adına turizm yatırımlarının sosyal, ekonomik ve çevresel yararlarının en üst düzeye çıkarılmasını ve sektörün yapısı gereği kullandığı doğal/kültürel dokunun korunmasını sağlayacak uzun dönemli bir planlamaya ihtiyaç vardır (Choi & Murray, 2010; Küpeli, 2017). Bu planlama sistemi kurulurken “sürdürülebilirlik anlayışı” temel hedef olmalıdır.

Sürdürülebilirlik ile ilgili dikkat edilmesi gereken prensipleri belirleyip, strateji ve eylem planları hazırlayan ilk sektörlerden birisi turizmdir (Budeanu, Miller, Moscardo & Ooi, 2016). Kavram; ekonomik, sosyokültürel ve çevresel değişkenler arasında denge kurulmasını amaçlayan bütüncül bir yaklaşımı içerir (Andersen, Blichfeldt & Liburd, 2018). Ev sahibi topluluğun yaşam kalitesini arttıran, ziyaretçiler için yüksek seviyeli bir deneyim kalitesi sunan ve turizm aktivitesinin gerçekleştiği bölgedeki çevrenin/doğal yaşamın korunmasına yardımcı olan bir ekonomik kalkınma modeli şeklinde tanımlanan sürdürülebilirlik; turizm gelişiminde ekonomik, kültürel ve çevresel unsurların eşit değere sahip olduğunu savunur ve uzun dönemli hedeflere odaklanır (Liu, 2003). Dünya Turizm Örgütü/UNWTO ile Birleşmiş Milletler Çevre Programı/UNEP (2005) tarafından yayımlanan raporda ise sürdürülebilir turizm gelişimi; bir taraftan mevcut turist ve yerel halkın ihtiyaçları karşılanırken, diğer taraftan gelecek kuşaklar için fırsatların yaratılması, korunması ve geliştirilmesi şeklinde özetlenmiştir. Bu açıklamaya göre; tüm kaynakların hali hazırda hissedilen ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde etkin kullanımı sağlanırken; kültürel bütünlüğün, temel ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşam destek sistemlerinin devam etmesi gerektiği de göz ardı edilmemelidir.

Turizm sektörünün sürdürülebilirlik kavramı ile olan ilişkisi literatüre çoğu zaman konu olmuştur. Mevcut çalışmalar incelendiğinde sürdürülebilirlik yaklaşımının; pazar rekabet gücü (Campón-Cerro, Hernández-Mogollón & Alves, 2017; Hassan, 2000),

destinasyon yönetimi ve planlaması (Manning & Dougherty, 2000), turist davranışları ve beklentileri (Dolnicar & Leisch, 2008; Fiorello & Bo, 2012), yerel halkın yaşam kalitesinde gözlenen değişimler ve sektörün etkilerine yönelik algıları (Boley, McGehee & Hammett, 2017; Mathew & Sreejesh, 2017; Rasoolimanesh & Jaafar, 2017), yenilikçi uygulamalar ve teknoloji kullanımı (Kuščer, Mihalič & Pechlaner, 2017; Shafiee, Ghatari, Hasanazadeh & Jahanyan, 2019), yavaş şehir hareketi ve sosyal değişim algısı (Kucukergin & Ozturk, 2020) ve bölgesel kalkınma (Kauppila, Saarinen & Leinonen, 2009; Macbeth, Carson & Northcote, 2004) gibi pek çok konu ile bağlantılı olarak irdelendiğini görmek mümkündür. Turizm literatüründe geniş bir yer tutan sürdürülebilirlik olgusunu alanda faaliyet gösteren işletmeler perspektifinden ele alan çalışmaların sayısı ise oldukça sınırlıdır (örn., Dewhurst & Thomas, 2003; González-Rodríguez, Martín-Samper, Köseoglu, & Okumus, 2019; Memili, Fang, Koc, Yildirim-Öktem, & Sonmez, 2018).

İlgili araştırmalara öncülük eden Dewhurst ve Thomas (2003); çoğu ülkede turizm sektörünü oluşturan işletme türlerinin küçük ölçekli olduğuna dikkat çekmiş ve bu yapıların özellikle çevreye duyarlı davranışlar sergileme yönündeki eğilimlerinin turizm gelişimi, kaynakların korunması, paydaş katılımının teşvik edilmesi ve sürdürülebilirliğe dair politikaların oluşturulmasında kritik öneme sahip olduğunu vurgulamışlardır. Bir diğer çalışmada González-Rodríguez ve arkadaşları (2019); konuyu Kurumsal Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı bağlamında ele almış, sürdürülebilirliği de kapsayan işletme uygulamalarının performansı etkileyen temel faktörlerden birisi olduğunun altını çizmiş ve kurumsal sosyal sorumluluk, örgüt kültürü ile kurumsal itibar değişkenleri arasındaki muhtemel ilişkilere işaret eden entegre bir model önerisinde bulunmuşlardır. Ancak her iki çalışmada da değinildiği üzere; turizm işletmelerindeki sürdürülebilirlik uygulamalarını özellikle ampirik açıdan ele alan ilave araştırmalara ihtiyaç vardır. Öte yandan; sektörde faaliyet gösteren işletmelerin sürdürülebilirlik uygulamalarından kaçınma nedenleri ve bu uygulamaları yerine getirme noktasında paydaşları güdüleme potansiyeline sahip teşvik unsurlarının neler olduğu detaylı şekilde araştırılması gereken hususlar arasında yer almaktadır (Bramwell & Alletorp, 2001; Forsyth, 1995).

Literatürdeki söz konusu çağrılar dikkate alınarak mevcut çalışmada; konaklama işletmelerinin ideal sürdürülebilirlik uygulamalarını yerine getirme durumlarını araştırmak amaçlanmıştır. Ek olarak; işletme yöneticilerinin turizm faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel, sosyokültürel ve ekonomik boyuttaki negatif sonuçlara dair tutumları ve bu tutumlarının sürdürülebilirlik uygulamaları üzerinde etkili olup-olmadığı

da saptanmaya çalışılmıştır. İşletme yöneticilerinin gerek kendi faaliyetlerinin negatif çıktıları gerekse bu sonuçların maliyetlerini azaltabilecek sürdürülebilirlik uygulamaları konusundaki tutumlarını aynı anda ölçen ve neticede, söz konusu değişkenlerin reel boyutta gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları ile ilişkisini araştıran bu çalışma, alanda yürütülen en kapsamlı bilimsel girişimlerden birisi olma özelliğine sahiptir. Diğer taraftan; konaklama işletmelerini sürdürülebilirlik temelli davranışlar sergileme konusunda teşvik eden veya uygulamalarını engelleyen çeşitli gizil değişkenlerin olabileceği de varsayılmış, ilgili değişkenlerin tutum ve davranışlar arasındaki ilişkiye etkisi test edilmiştir. Araştırma verileri, Türkiye’de en fazla konaklama işletmesinin bulunduğu iller arasında yer alan Muğla’da toplanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020)’nın güncel verilerine göre Muğla’da, belediye belgeli 898 ve bakanlık belgeli 487 olmak üzere toplamda 1385 tesis aktif olarak hizmet vermektedir.

LİTERATÜR İNCELEMESİ VE HİPOTEZ GELİŞİMİ

Ekonomik kalkınmanın sağlanması ve doğanın korunması amacıyla kullanılmaya başlanan sürdürülebilir kalkınma kavramı, turizm sektörünün devamlılığının çevresel değerlere bağlı olduğu görüşünün benimsenmesiyle birlikte sürdürülebilir turizm olgusuna dönüşmüştür (Hobson & Essex, 2001). Zira; bir destinasyondaki doğal kaynakların zarar görmesi ve azalması ya da çevre kirliliğinin yaşam kalitesini etkileyecek seviyelere ulaşması, o bölgenin turistik cazibesinin ve potansiyelinin yerel ekonomi üzerinde kritik negatif etkiler bırakabilecek düzeyde tahrip olmasına neden olabilir. Turizm aktivitelerinin gerçekleştiği yerlerde gözlemlenen çevresel yıpranma derecesi, genel itibarıyla ziyaretçi yoğunluğu ile paralel şekilde yorumlanır (Hale, 2018). Ancak; sektörde hizmet veren işletmelerin enerji/su tüketimi, atık üretimi, doğanın korunmasına yönelik sorumluluk projelerine katılımdan kaçınması ve işletme dışı paydaşlarıyla iş birliği yapmada yetersiz kalması gibi konular ise en az turist hareketliliğinin olumsuz çıktıları kadar önemlidir (Hobson & Essex, 2001).

İşletmelerin doğal kaynakları korumasının yanı sıra ait olduğu kültüre uyumlu faaliyetler sergilemesi de beklenir (Font, Garay & Jones, 2016). Çevresel ve kültürel yozlaşmaya dair kaygılara yanıt verebilme noktasında ön plana çıkan temel anlayış, sektör paydaşlarının öz-düzenleme yoluyla bireysel ya da kurumsal düzeyde sosyal sorumluluk girişimlerini planlamaları ve hayata geçirmeleridir (Bramwell & Alletorp, 2001; Gürlek & Tuna, 2019). Öz-düzenleme yapabilen işletmelerde, kurumsal sosyal sorumluluk eylemlerinin özellikle uzun vadede işletme çıkarlarını arttıracığına yönelik inancın mevcudiyetinden ve örgütsel adımların muh-

temel negatif neticelerinin neler olabileceği hususunda yüksek bir farkındalığın olduğundan söz edilebilir. Yöneticilerin turizm sektörünün ya da kendi stratejilerinin yıkıcı sonuçları konusunda bilinçli olmaları sorumluluk alma güdülerini harekete geçirebileceği gibi, yaratıcılık özelliklerini kullanmak suretiyle problem çözme becerilerini arttırarak sosyal performanslarını iyileştirebilir. Turizm sektörü paydaşlarının sürdürülebilirlik temelli davranışlar sergileme derecesi, bir bölge için tasarlanan turizm planının etkinliğini de belirler (Sardianou ve ark., 2016).

Turizm işletmelerinin sürdürülebilirlik odaklı yönetim anlayışını kabul etmeleri, kitle turizminde devamlı bir kalkınmanın önünü açar (Weaver, 2012). Dolayısıyla; ekonomik sistemin en değerli bileşenlerinden olan sektör girişimcilerinin sürece aktif şekilde katılımı hayati bir değer arz etmektedir. Sürdürülebilirlik ve işletme girişimciliğini bir araya getiren kavram ise “sürdürülebilir girişimciliktir” (Dean & McMullen, 2007). Sürdürülebilirlik odaklı girişimciler, sosyal ve ekolojik refahın geliştirilmesine katkı sağlarlar (Shepherd & Patzelt, 2011). Bu tarz yapılanmalar; toplumsal eşitliği sağlama, çevresel kaliteyi artırma ve kültürel öğelere sahip çıkma konularında kamusal birimleri destekleyen sistemin gönüllü üyeleri olarak nitelendirilir (Crnogaj ve ark., 2014). Sürdürülebilir turizm parametreleri işletmelerin stratejik kararlarına dahil edildiğinde, örgüt içi ve örgüt dışı ekonomik kazanımlar yaratması da oldukça muhtemeldir. Diğer taraftan; sürdürülebilir kalkınmanın davranış ve tutumlarda değişiklikler yapmayı gerektirdiği düşünüldüğünde (Sardianou ve ark., 2016), turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin sürdürülebilir eylemlere yönelik tutumlarını etkileyebilecek değişkenlerin neler olabileceği sorusu dikkat çekmektedir.

Carlsen, Getz ve Ali-Knight (2001, s. 282)’a göre işletmelerin sürdürülebilir turizm eylemlerine katılım sürecini etkileyen farklı faktörler vardır. Bunlardan en önemlisi, çevresel yozlaşmaya yönelik örgütlerde oluşan tutumlardır. Çevrenin korunmasına ilişkin tutumun yönü ve şiddet derecesi turizm işletmelerinin “yasalara ve yatırım politikalarına uygun davranma, doğru bir halkla ilişkiler yöntemi uygulayabilme, komşularla iyi ilişkiler kurma, işletme maliyetlerini azaltma, sosyal açıdan duyarlıyız imajı oluşturarak pazarda rekabet avantajı elde etme, varlıkların ve kaynakların korunması işleminde aktif roller üstlenme, tüketici talep ve beklentilerini karşılama” gibi stratejik amaçlarıyla doğru orantılıdır. Dewhurst ve Thomas (2003) da kişisel/örgütsel değerlerin, karakteristik özelliklerin, inanç sisteminin, hayat tarzının, doğal kaynakların önemine yönelik tüketiciler arasında artan farkındalık seviyesinin, rakip işletmeler tarafından atılan sürdürülebilirlik temelli adımların ve özellikle enerji kulla-

nımı noktasında tasarruf edebilme arzusunun işletme yöneticilerinin/sahiplerinin turizmin etkilerine dair tutumlarına yön vereceğinin ve buna bağlı olarak da sürdürülebilirlik uygulamalarına yöneleceklerinin altını çizmişlerdir.

Yine Garay ve Font (2012)'un çalışmasında, işletme yöneticilerinin ya da sahiplerinin sonunda finansal getiri elde edebileceklerini düşündükleri kurumsal sosyal sorumluluk eylemlerine sıcak baktıkları, ancak bunun öncesinde örgüt içinde yenilikçiliği tetikleyen pozitif tutum oluşturma sürecine girdiklerine değinilmiştir. Araştırmacıların bulgularına istinaden; turizm işletmelerinde kurumsal sosyal sorumluluk eğilimini arttıran kritik unsurun, “yerel kalkınmanın desteklenmesi ve kültürel mirasların korunması gibi girişimler neticesinde tüketicileri cezbeden sivil tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi olduğu” söylenebilir. Bu çalışmalar dışında, turizmin etkilerine yönelik tutumun ve sürdürülebilir turizm eğiliminin işletmelerin sorumluluk alma davranışlarını şekillendirdiğine işaret eden farklı çalışmalar da mevcuttur (Kasim, 2009; Park, Jeong Kim & McCleary, 2014; Sardianou ve ark., 2016). Bu bağlamda; literatürdeki teorik ipuçlarından yola çıkarak, ampirik incelemeye tabi tutulan araştırma hipotezleri aşağıda sıralanmıştır:

- H₁: Turizmin etkilerine yönelik tutum ile sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum arasında pozitif bir ilişki vardır.
- H₂: Sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ile gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasında pozitif bir ilişki vardır.
- H₃: Turizmin etkilerine yönelik tutum ile gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasında pozitif bir ilişki vardır.

Bazı araştırmacılara göre turizmin negatif etkileri ve sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum dışında işletme davranışlarını teşvik eden başka değişkenler de söz konusu olabilir. Bu konudaki en kapsamlı çalışmalardan birisini yürüten Bramwell ve Alletorp (2001, s. 98), “yasal düzenlemelerden kaynaklanan baskıların, yeni yaptırımların önüne geçebilme arzusunun, maliyetlerden tasarruf etme planlarının ve yeşil odaklı aktivitelere katılım gösteren örgütsel etik bir duruşa sahip olduğu izlemine verme hedefinin” turizm işletmelerinin reel davranışlarını şekillendirebileceği ihtimali üzerinde durmuşlardır. Diğer taraftan; “sürdürülebilirlik konusundaki asıl sorumluluğun hükümet gibi resmi otoritelerde olduğuna yönelik inanç, iş görenler/turistler/yerel halk vb. paydaşların sosyal duyarlılık konusunda eğitilmesinin oldukça zor olduğunun ve bu noktada işletmenin etkisinin yetersiz kalacağına düşünülmesi, neyin sürdürülebilir turizm kapsamına

girdiği hatta sürdürülebilirlik kavramının tam olarak ne anlama geldiği konusundaki bilgi yetersizliği ve örgüt stratejilerinde değişim yoluna gitmenin ekstra bir maliyete neden olabileceği korkusu” sürdürülebilirlik davranışlarına yönelik eğilimi zayıflatırabilir (Hobson & Essex, 2001; Forsyth, 1995). Bu savlar dikkate alınarak mevcut çalışmada; bir takım teşvik ve engel unsurlarının etkileri kontrol altına alınmış, böylece sürdürülebilirlik uygulamalarına ilişkin tutum ve davranışlar arasındaki ilişkide herhangi bir değişim olup-olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan hipotezler aşağıda yer almaktadır:

- H₄: Algılan engeller değişkeni kontrol altına alındığında, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranış arasındaki ilişkinin kuvveti artar.
- H₅: Algılan teşvikler değişkeni kontrol altına alındığında, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranış arasındaki ilişkinin kuvveti azalır.

YÖNTEM

Bir önceki bölümde araştırma hipotezlerimiz gerekçeli şekilde sunulmuştur. Hipotezlerin ölçümünde kullanılacak veriler altı bölümden oluşan bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. İlk bölüm demografik sorulardan oluşurken, ikinci bölüm ideal sürdürülebilirlik uygulamalarına işaret eden 35 ifadeyi kapsamaktadır. İşletmelerin hangi sürdürülebilirlik faaliyetlerini hayata geçirdiğini inceleyen bu bölümde, “evet-hayır” ölçüm tipi kullanılmıştır. Bu ölçeğin hazırlanmasında, Forsyth (1995)'nin yanı sıra Evrensel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC-Global Sustainable Tourism Council)'nin 2012 yılında otel ve tur operatörleri için hazırlamış olduğu “Sürdürülebilir Turizm Kriterleri” listesinden de faydalanılmıştır.

Anketin üçüncü kısmında, konaklama işletmesi yöneticilerinin sürdürülebilirlik faaliyetlerine dair tutumlarını tespit etmek amacıyla 11 ifadeye yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise işletmelerin turizmin etkilerine (çevresel, ekonomik ve kültürel) yönelik tutumlarını ölçen toplamda yedi ifade kullanılmıştır. Her iki bölümde de katılımcılardan ifadeleri 5'li Likert ölçeği kapsamında değerlendirmeleri istenmiştir (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum). Üçüncü ve dördüncü bölümde yer alan sorular araştırma kapsamında geliştirilmiş olup, ölçeklere ait geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçları ilerleyen paragraflarda sunulmuştur. Anket formunun beşinci bölümünde; konaklama işletmelerini ideal sürdürülebilirlik uygulamalarını yerine getirme

noktasında güdüleyen 15 teşvik ifadesi kullanılırken, altıncı bölümünde söz konusu uygulamaların gerçekleştirilmesinde olumsuz etkisi olabileceği varsayılan 14 farklı engel durumuna yer verilmiştir. Her iki bölümde de katılımcıların ilgili ifadeleri yine 5'li Likert ölçeği kapsamında değerlendirmeleri istenmiştir. İdeal sürdürülebilirlik uygulamalarına etki eden "teşvik" ve "engel" soru formlarının hazırlanmasında, Bramwell ve Alletorp (2001)'ün ve Forsyth (1995)'in çalışmalarından yararlanılmıştır.

Hazırlanan anket formunun uygulanmasında yüz-yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın hedef grubunu oluşturan konaklama işletmesi yöneticileri ile doğrudan iletişime geçilmiş ve her bir işletmeden yalnızca ulaşılan en üst kademedeki idareci ile görüşülmüştür. Muğla ilinde sürdürülen alan araştırması neticesinde 204 kullanılabilir anket toplanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Veri toplama süreci 2020 yılı öncesinde gerçekleştiğinden ilgili çalışma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarının yapı geçerliliğinin tespiti için, keşfedici faktör analizinden faydalanılırken; güvenilirlik analizinde ise iç tutarlılık yaklaşımında en sık başvurulan gösterge olan Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Alfa katsayısı 0 ile 1 arası değer alır ve kabul edilebilir bir değer en az 0,70 olması arzu edilir. Katsayı 1'e yaklaştıkça güvenilirlik artar (Churchill, 1979; Nunnally, 1978). Buna göre; ideal sürdürülebilirlik uygulamalarının gerçekleştirilme durumlarını ölçmeyi amaçlayan ifadeler için 0.913 olan Cronbach Alpha değeri sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik algılanan teşviklerde 0.956, algılanan engellerde 0.894, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ölçeğinde 0.924, turizmin çevresel/ekonomik ve kültürel etkilerine yönelik tutum sorularında ise 0.902'dir. Dolayısıyla; araştırmada kullanılan tüm ölçeklerin güvenilirlik seviyelerinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Yalnızca; ideal sürdürülebilirlik uygulamalarının ölçümünde kullanılan 35 ifadeden ikisi (1-İşletmemizde müşteri memnuniyeti ölçülmekte ve gerekli görülen durumlarda düzeltici önlemler alınmaktadır. 2-İşletmemiz sıcak su temininde güneş enerjisi panellerinden faydalanmaktadır), evet-hayır cevap seçeneklerinden yalnızca birinde yığılma olmasından dolayı ölçekten çıkarılmış ve analize geri kalan 33 sürdürülebilirlik uygulaması göstergesinin toplam puanı ile devam edilmiştir.

Diğer taraftan; H_1 - H_2 - H_3 hipotezlerinin testinde basit korelasyon analizinden faydalanılmış, faktörlerin toplam puanları üzerinden ilişki testi yapılmıştır. H_4 ve H_5 'in testinde ise; iki değişken arasındaki gerçek ilişkiyi ortaya koymada üçüncü bir değişkenin var ol-

ması durumunda, bu değişkenin etkisini arındırarak ilişki incelemesi gerçekleştiren Kısmi Korelasyon Testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2019; Kalaycı, 2010). Son olarak; araştırmaya konu olan değişkenlerin ölçümünde kullanılan tüm ifadeler ve bu ifadelerle ilişkin betimsel istatistikler *Ekler* bölümünde tablo halinde sunulmuştur. Çalışma amacının dışına çıkmamak amacıyla bulgular kısmında bu bilgilere yer verilmemiş olmasına rağmen, ön plana çıkan noktalar özellikle *Sonuç ve Öneriler* kısmında görselleştirilerek (*Bknz., Şekil 1 ve 2*) yorumlanmıştır.

BULGULAR

Demografik sorulardan elde edilen sonuçlar Tablo 1'de yer almaktadır. Buna göre; 204 konaklama işletmesinin yarısına yakını (%46,1) 3 ve 4 yıldızlıdır. %42,6'sı 1-2 yıldızlı, butik-apart otel ve pansiyonlardan oluşan katılımcıların yalnızca %11,3'ü 5 yıldızlıdır. Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bir çoğunluğu (%83,8) uluslararası pazarda faaliyet göstermektedir. İfadelere cevap veren kişilerin %66,7'si yöneticilerden oluşmakla birlikte, %33,3'ü işletme sahibidir. Katılımcıların %22,5'i daha önce hiç turizm eğitimi almamıştır. Lise, ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görenlerin oranı ise %65,7'dir.

Araştırmaya konu olan değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir. H_1 - H_2 ve H_3 'teki ilişki durumlarını nitelendiren sonuçlar ise koyu renkle vurgulanmıştır. Buna göre; 0,05 anlamlılık düzeyinde, $p=0.000$ değeri ve $r=0.675$ korelasyon katsayısı ile turizmin çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerine yönelik tutum ve sürdürülebilirlik uygulamalarına dair tutum arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilerek, H_1 desteklenmiştir.

Diğer taraftan; 0,05 anlamlılık düzeyinde, $p=0.021$ değeri ve $r=0.161$ korelasyon katsayısı ile sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmış ve H_2 kabul edilmiştir. Ancak elde edilen sonuca göre, söz konusu ilişki zayıf düzeydedir. Yine; turizmin çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerine yönelik tutum ve gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasındaki ilişki basit korelasyon analizi kullanılarak test edilmiş ve 0,05 anlamlılık düzeyinde $p=0.481$ ve $r=0.050$ bulunarak, iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Böylece H_3 reddedilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER	f	%
Pozisyon		
Sahip	68	33,3
Genel Müdür	71	34,8
Genel Müdür Yardımcısı	15	7,4
Departman Müdürü	50	24,5
İşletme Türü		
1 yıldızlı otel	7	3,4
2 yıldızlı otel	26	12,7
3 yıldızlı otel	53	26,0
4 yıldızlı otel	41	20,1
5 yıldızlı otel	23	11,3
Butik Otel	20	9,8
Pansiyon	5	2,5
Apart Otel	29	14,2
Pazar Alanı		
Ulusal	33	16,2
Uluslararası	171	83,8
Daha Önce Turizm Eğitimi Aldınız mı? Hangi Düzeyde?		
Lise Düzeyinde	63	30,9
Ön Lisans Düzeyinde	14	6,9
Lisans Düzeyinde	57	27,9
Yüksek Lisans Düzeyinde	6	2,9
Meslek Kurslarına Gittim	18	8,8
Daha Önce Turizme Yönelik Bir Eğitim Almadım	46	22,5

“Algılan engeller değişkeni kontrol altına alındığında, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranış arasındaki ilişkinin kuvveti artar” hipotezinin testinde kısmi korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Bu noktada; sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ile fiili olarak gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde öncelikle basit korelasyon analizinden faydalanılmış ve üçüncü değişken olan “engellerin” etkisi arındırılmadan ilişki düzeyi tespit edilmiştir. Daha sonra ise gerçek ilişkinin ortaya konulabilmesi için “engeller” değişkeni, kontrol değişkeni olarak ve etkisi arındırılarak analize dâhil edilmiş ve böylece üçüncü değişkenin etkisi ile ilişki düzeyinin değişip-değişmediği gözlemlenmiştir (Bknz., Tablo 3).

Kısmi korelasyon yapmadan ve engellerin sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ile yerine getirilen uygulamalar arasındaki etkisi arındırılmadan korelasyonu 0,05 anlamlılık düzeyinde $p=0.021$ ve $r=0.161$ iken, engellerin kontrol değişkeni olarak alındığı ve etkisinin arındırıldığı kısmi korelasyon analizi neticesinde bu sonuç $p=0.000$ ve $r=0.307$

olarak değişmiştir. Buna göre; engeller değişkenin kontrol altında tutulduğu (engellerin etkisi olmaksızın) kısmi korelasyon analizi sonucunda elde edilen korelasyon katsayısının basit korelasyon analizinden elde edilen katsayının üzerine çıktığı görülmüş ve böylece H_4 kabul edilmiştir.

“Algılan teşvikler değişkeni kontrol altına alındığında, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranış arasındaki ilişkinin kuvveti azalır” hipotezinin testinde kısmi korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Bu noktada, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ile fiili olarak gerçekleştirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde öncelikle basit korelasyon analizinden faydalanılmış ve üçüncü değişken olan “teşviklerin” etkisi arındırılmadan ilişki düzeyi tespit edilmiştir. Daha sonra ise gerçek ilişkinin ortaya konulabilmesi için “teşvikler” değişkeni, kontrol değişkeni olarak ve etkisi arındırılarak analize dâhil edilmiş ve böylece üçüncü değişkenin etkisi ile ilişki düzeyinin değişip-değişmediği izlenmiştir (Bknz., Tablo 4).

Tablo 2: Çalışma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

		S.U. TOPLAM PUANI	TEŞVİK TOPLAM PUANI	S.U.'na YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI	TURİZMİN Ç.E.K. ETKİLERİNE YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMALARI (S.U.) TOPLAM PUANI	r				
	p				
	n				
	r	,212			
TEŞVİK TOPLAM PUANI	p	.002			
	n	204			
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMALARINA YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI	r	,161	,456		
	p	.021	.000		
	n	204	204		
TURİZMİN ÇEVRESEL, EKONOMİK VE KÜLTÜREL (Ç.E.K.) ETKİLERİNE YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI	r	.050	,390	,675	
	p	.481	.000	.000	
	n	204	204	204	
	r	-,388	,246	,158	,209
ENGELLER TOPLAM PUANI	p	.000	.000	.024	.003
	n	204	204	204	204

Kısmi korelasyon yapmadan ve teşviklerin sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ile yerine getirilen uygulamalar arasındaki etkisi arındırılmadan korelasyonu 0,05 anlamlılık düzeyinde $p=0.021$

TARTIŞMA

Mevcut çalışma kapsamında ilk olarak, turizmin etkilerine yönelik işletme tutumları ölçülmüş ve

Tablo 3: Engeller Değişkeninden Arındırılmış Tutum ve Davranış İlişkisi

KONTROL DEĞİŞKENİ			BASİT KORELASYON ANALİZİ	KISMİ KORELASYON ANALİZİ
ENGELLER	S.U.'na YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI		S.U. TOPLAM PUANI	S.U. TOPLAM PUANI
		r	,161	0,307
		p	,021	0,000
		n	204	204

ve $r=0.161$ iken, teşviklerin kontrol değişkeni olarak alındığı ve etkisinin arındırıldığı kısmi korelasyon analizi neticesinde bu sonuç $p=0.030$ ve $r=0.153$ olarak değişmiştir. Buna göre; teşvikler değişkenin kontrol altında tutulduğu kısmi korelasyon analizi sonucunda elde edilen korelasyon katsayısının, basit korelasyon analizinden elde edilen katsayının altına düştüğü gözlenmiş ve böylece H_3 kabul edilmiştir. Ancak kısmi korelasyon analizinde gözlemlenen değişim düzeyi oldukça zayıftır.

ilgili değişkenin sürdürülebilirlik uygulamalarına ilişkin örgütsel tutumla ilişkisi test edilmiştir (H_1). Tablo 2'de verilen analiz sonuçlarına istinaden; sektörün çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerine yönelik farkındalık düzeyi yüksek olup, buna dair tutum geliştiren konaklama işletmelerinde sürdürülebilirlik faaliyetleri ile ilgili tutum düzeylerinin de pozitif yönde etkileneceği söylenebilir. Araştırma bağlamında incelenen bir diğer ilişki örüntüsü, turizmin etkilerine yönelik tutum ve hayata geçirilen sürdürülebilirlik uygulamaları arasında pozitif bir ilişki olabileceği iddiasını içermektedir (H_3). Ancak analizler neticesinde, bu iki

değişken arasında anlamlı bir bağlantı görülmemiştir. Frey ve George (2010)'un turizm sektöründe faaliyet gösteren işletme sahiplerinin tutum ve davranışları üzerine yürüttükleri araştırmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Çalışma bulgularına göre; işletmeler turizmin etkilerine ve çevresel/ekonomik açıdan sosyal kalkınmayı destekleyici eylemlere yönelik sorumluluk duygusuna sahip olsalar dahi, özellikle kaynak kısıtlılığı algıladıkları zaman sürdürülebilir turizme yönelik davranışlarında farklılık gözlemlenmeyebilir. Bir başka ifadeyle; tutum ve davranışlar arasında anlamlı bir korelasyon olmayabilir.

sürdürülebilirlik konusunda harekete geçebilmesi için öncelikle motive olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Motivasyonun ön koşulu ise sürdürülebilirliğe dair tutum geliştirebilmektir. Duyarlı turizm faaliyetleri konusunda pozitif tutum geliştirmeden önce işletmelerde “eylemlerimizin etkileri neler olacaktır?” sorusuna cevap verilmesi şarttır. Çevresel etkiler başta olmak üzere turizmin farklı boyuttaki muhtemel neticeleri konusunda farkındalık oluşturan işletmelerden sürdürülebilirliğe yönelik olumlu tutum geliştirme evresine geçebilenler, bir sonraki safhada aktif davranışlar sergilerler.

Tablo 4: Teşvikler Değişkeninden Arındırılmış Tutum ve Davranış İlişkisi

KONTROL DEĞİŞKENİ		BASİT KORELASYON ANALİZİ		KISMİ KORELASYON ANALİZİ	
		S.U. TOPLAM PUANI		S.U. TOPLAM PUANI	
TEŞVİKLER	S.U.'na YÖNELİK TUTUM TOPLAM PUANI	r	,161		0,153
		p	,021		0,030
		n	204		204

H₂'de ise sürdürülebilirliğe yönelik tutum ve reel olarak gerçekleştirilen uygulamalar arasındaki muhtemel ilişki sınanmıştır. Bulgulardan anlaşılacağı üzere; söz konusu iki değişken arasında zayıf düzeyde de olsa pozitif bir ilişki saptanmıştır. Buna göre; sürdürülebilir eylemler gerçekleştirme konusunda pozitif yönde tutum geliştiren turizm işletmelerinin, negatif etkileri azaltabilmek adına harekete geçmesi olasıdır. Mevcut literatürde elde edilen bu bulgu ile paralel sonuçlara sahip çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Carlsen ve arkadaşları (2001), kırsal bölgelerde hizmet veren aile işletmesi statüsündeki otellerin çevresel tutum ve uygulamalarını ele almışlardır. Söz konusu araştırmada; özellikle sahip yöneticilerin işletme politikalarında söz sahibi olduğu yapılanmalarda etik, işletme/aile kültürü ve değerlerinin ön planda tutulacağına altı çizilmiştir. İşletme ve aile imajını korumak isteyen örgütlerde sürdürülebilir turizme dair tutumun da olumlu yönde etkileneceğine, pozitif tutumun ise uygulamaları şekillendireceğine dikkat çekilmiştir. İlgili çalışmadan farklı olarak, aile işletmesi olmayan otelleri de incelemeye tabi tutan mevcut bu araştırmayla birlikte, değişkenler arasındaki olumlu ilişkinin değişik örneklem grupları üzerinde sağlanması gerçekleştirilmiş durumdadır.

H₂ ve H₃'ün ölçümüyle ortaya çıkan farklı sonuçlar; turizmin etkileri konusunda bilgi sahibi olan, ancak sürdürülebilirlik ile ilgili belirgin bir tutumu bulunmayan işletmelerin duyarlı davranışlar sergileme noktasında başarısız olacağına işaret etmektedir. Bu bulgu Dewhurst ve Thomas (2003)'ün çalışma çıktıları ile örtüşmektedir. Araştırmacılar, bir işletmenin

H₄ ve H₅ hipotezlerinin testinde ise kısmi korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; algılanan engeller değişkeninin etkisi tamamen arındırıldığında, korelasyon katsayısı basit korelasyon analizinden elde edilen katsayının üzerine çıkmaktadır (H₄). Başka bir ifadeyle; “engeller” değişkeninin etkisi kontrol altına alındığında, tutum ve uygulama arasındaki ilişki düzeyinin arttığı açıkça görülmektedir. Forsyth (1995) de araştırmada bu sonuca benzer bulgulara rastlamıştır. İlgili araştırmada; sürdürülebilir turizm kavramına yönelik bilgi eksikliği, sürdürülebilirlik uygulamalarının bazılarının maliyetli oluşu, bu uygulamalardan sorumlu olarak diğer sektör paydaşlarının görülmesi ve sürdürülebilirliğin uzun dönemli bir çabayı gerektirmesi gibi hususların işletme davranışını negatif yönde etkilediği saptanmıştır. Benzer şekilde; Hobson ve Essex (2001) de zaman, maliyet ve uzmanlık gibi değişkenlerin konaklama işletmelerinde sürdürülebilirlik uygulamalarının benimsenme düzeyini zayıflattığı sonucuna ulaşmıştır. Alanda yürütülen en güncel çalışmalardan birisinde Kornilaki, Thomas ve Font (2019) ise örgüt içi ve örgüt dışı değişkenlerin özellikle küçük ölçekli işletmelerin sürdürülebilir tutum ve davranışlarını şekillendirme biçimini öz yeterlilik kavramı çerçevesinde açıklamıştır. Araştırmacılar göre; işletmeler kendi eylemlerini her zaman diğer işletmelerin faaliyetleri ile kıyaslarlar. Dış ve iç çevrede hissedilen zorluklar işletme davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu etkileri minimize etmeye yarayan gizil değişkenlerin başında ise öz yeterlilik duygusu gelir. Sürdürülebilirlik konusunda yeterli ölçüde bilgi sahibi olduğunu düşünen, yeteneklerine güvenen

ve herhangi bir negatif durumu düzeltebilme gücüne sahip olduğuna inanan işletmeler, zorluklara rağmen sürdürülebilir davranışlar sergileme motivasyonunu taşımaya devam eder. Dolayısıyla gelecekteki araştırmalarda; engeller değişkeninin işletmeler üzerindeki etkisinin değerlendirilmesinde öz yeterlilik değişkeninin ampirik açıdan ele alınması ciddi bir önem arz etmektedir.

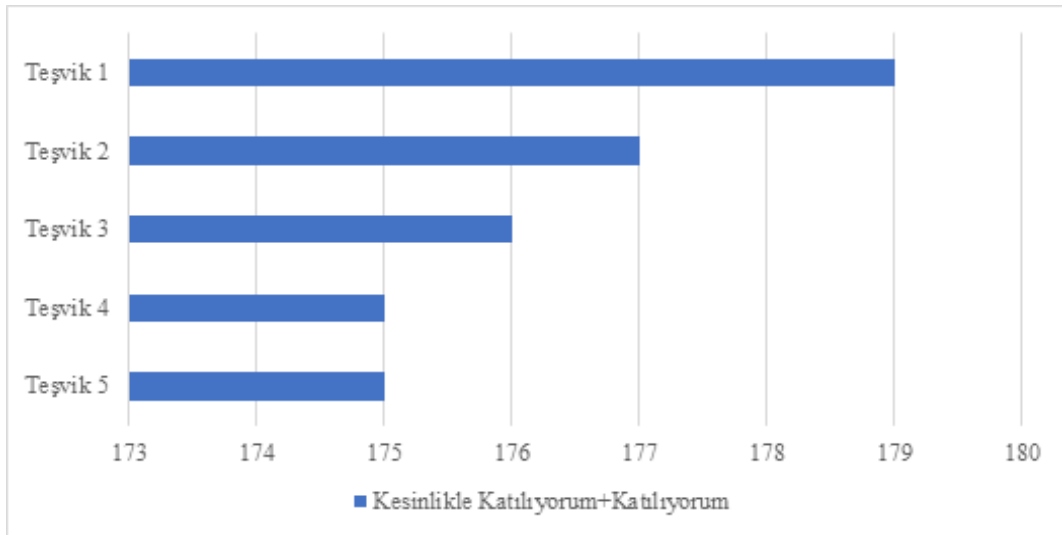
Son olarak; H₅ hipotezinde öne sürülen, “bir takım teşvik unsurlarının katılımcılar tarafından algılanması durumunda sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranışlar arasındaki muhtemel ilişkinin olumlu yönde etkileneceği” varsayımı da kısmen desteklenmiş durumdadır. Buna göre; “teşvikler” değişkeni devreye girdiğinde, tutum ve uygulama arasındaki ilişkinin kuvveti zayıf düzeyde de olsa artmaktadır. Algılanan teşvikler kontrol altına alındığıdaysa, ilişkinin kuvveti azalır. Teşviklerin iyileştirici etkisinin zayıf düzeyde kalması, katılımcıların normal şartlarda herhangi bir itici güç olmasa dahi sürdürülebilirlik uygulamalarını gönüllük esasına dayanarak yerine getiriyor olabileceklerinden kaynaklanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda saptanan bulgular dikkate alındığında; Evrensel Sürdürülebilir Turizm Konseyi tarafından otel ve tur operatörleri için hazırlanan

sürdürülebilirlik kriterleri içerisinde de değinilen, uzun dönemli sürdürülebilir yönetim stratejilerinden sayılabilecek, “bu alanda uzman kişi ya da kurumdan destek alma” noktasında ciddi bir eksikliğin yaşanması, söz konusu durumun karar verme/denetleme mekanizmaları tarafından irdelenmesi gereğini ortaya koymaktadır (Bknz., Ekler). Özel bir danışmanlık şirketinden yardım alma hususu kâr amaçlı organizasyonlar ile iş birliği yapma kapsamına gireceğinden, ulusal ya da yerel yönetim mercilerinden destek görmemesi muhtemeldir. Ancak konaklama işletmelerine, sürdürülebilirlik konusunda uzman olan en azından bir çalışanın istihdam edilmesi mecburiyetinin getirilmesi, işletmelerin davranışsal boyuttaki katılımını ve uygulama sonucundaki başarısını gözle görülür şekilde arttırabilir.

Öte yandan; araştırmaya konu olan 204 işletmenin, 178’inin sürdürülebilirlik temalı herhangi bir örgütü desteklemiyor oluşu, sektör ve gönüllü kuruluşlar arasında maddi kaynak paylaşımında ciddi bir sıkıntı yaşandığı şeklinde yorumlanabilir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren her bir konaklama işletmesinin sürdürülebilirlik konusunda yerine getirdiği işletme içi yönetsel, doğal kaynak kullanımı ve sosyal girişim odaklı faaliyetlerinin tek tek denetlenmesi oldukça zor olduğundan; bu tarz örgütlere mali destek veren işletmelerin, vergiden belirli ölçülerde muaf tutulmak suretiyle kaynak paylaşımına teşvik edilmesi, sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik desteğin kontrolünü

Şekil 1: Sürdürülebilirlik Uygulamalarını Teşvik Eden İlk Beş Husus

Teşvik 1: İşletme faaliyetlerinde maliyetten tasarruf etme ümidi (n: 179)

Teşvik 2: Pazarda avantaj sağlama arzusu (n: 177)

Teşvik 3: İşletme imajını geliştirme arzusu (n: 176)

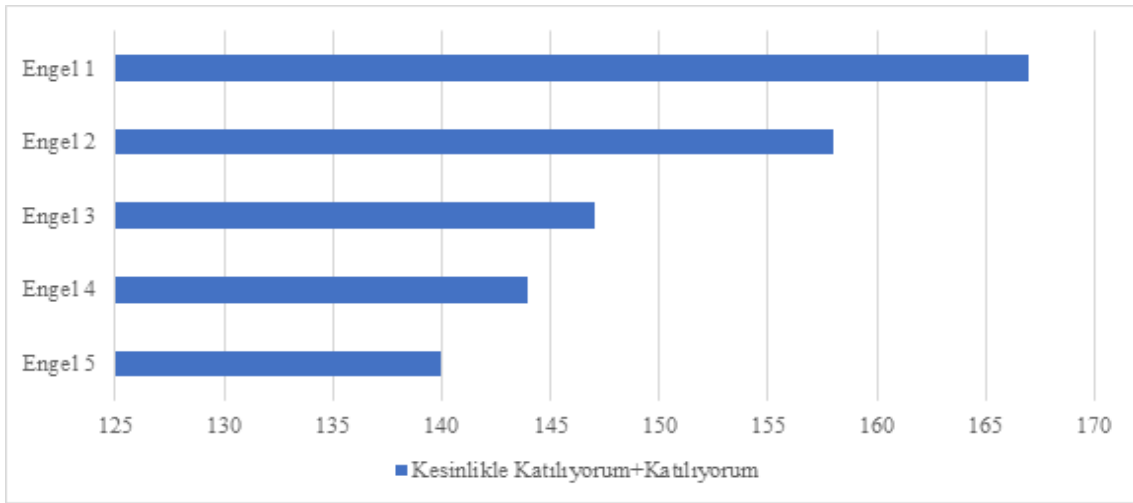
Teşvik 4: Örgütümüzün etik duruşu (n: 175)

Teşvik 5: Bölgesel gelişime katkı sağlama konusunda sosyal sorumluluklarımızın olduğuna dair artan farkındalık ve inancımız (n: 175)

kolaylaştırabileceği gibi, uzun dönemli başarıda da etkili olabilir.

Araştırmaya katılan işletmeler tarafından ciddi bir teşvik unsuru olarak değerlendirilen “maliyetten tasarruf etme, pazarda avantaj sağlama, işletme imajını geliştirme arzusu, etik duruş ve bölgesel gelişime katkı sağlama konusunda sosyal sorumluluklarımızın olduğuna dair artan farkındalık ve inancımız” gibi maddeler (*Bknz., Şekil 1*), sürdürülebilirlik faaliyetlerini yerine getiren bir işletmenin ne tür avantajlar elde edebileceğini diğer sektör paydaşlarına gösteren pazarlama araçlarıyla genele duyurulabilir. Bu konuda bakanlık tarafından desteklenen kamu spotlarının hazırlanması, farkındalığın artırılması ve uygulamaların yaygınlaştırılması ciddi bir önem arz etmektedir.

Katılımcıların 140'ının (%68,6), “ulusal ve yerel düzeydeki otoriteler arasında turizm sektörüne yönelik bağlılığın ve ilginin oldukça zayıf olduğunu düşünmesi” ve 132'sinin (%64,7), “resmi otoriteler tarafından, sürdürülebilir turizm uygulamalarına yönelik işletmelerine yüklenen yasal bir yükümlülüğün ya da denetimin söz konusu olmadığını” belirtmesi ise, uygulama eksikliğinin temel nedenlerinden birisi olarak görülmektedir. İlgili konuda bilgi eksikliği yaşayan, sürdürülebilirlik uygulamalarının maliyeti arttırabileceğinden endişe eden ve yetiştirdiği insan gücünün devir hızının yüksekliğini ciddi bir engel olarak nitelendiren kitlelere/ticari yapılanmalara, kısmen de olsa resmi anlamda yaptırım uygulamayan bir sistemin başarıya ulaşması neredeyse olanaksızdır. Bu eksiklik, sürdürülebilirlik

Şekil 2: Sürdürülebilirlik Uygulamalarını Negatif Yönde Etkileyen İlk Beş Engel Unsuru

- Engel 1: Turizm sektöründe sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik ciddi bir bilgi eksikliğinin söz konusu olduğuna inanıyoruz (n: 167)
- Engel 2: Turizm sektöründe iş gören devir hızı yüksek olduğundan, personel eğitimi zorlaşmaktadır (n: 158)
- Engel 3: İşletme bünyesinde iş görenleri/turistleri bilgilendirme, yönetsel talep ve girişimleri artırma gibi hususlarda uygulama güçlüğü yaşıyoruz (n: 147)
- Engel 4: Yeni herhangi bir uygulamanın işletme dengemizi bozabileceği konusunda endişelerimiz var (n: 144)
- Engel 5: Ulusal ve yerel düzeydeki otoriteler arasında turizm sektörüne yönelik bağlılık ve ilgi oldukça zayıf durumda (n: 140)

Diğer taraftan; araştırmaya katılanların yarısından fazlası “sürdürülebilirlik kavramının içeriği, gereklilikleri ve neyin sürdürülebilirlik faaliyeti olduğu” konularında sektörde ciddi bir bilgi eksikliği olduğuna dikkat çekmiştir (*Bknz., Şekil 2*). Teorik boyutta anlamı dahi tam olarak anlaşılmayan bir kavramın, sektörün genelinde davranışa dökülmesi imkânsızdır. Bu bağlamda; Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere, il kültür turizm müdürlükleri, yerel yönetimler ve turizm-sürdürülebilirlik-çevre odaklı birliklerin faaliyet sıralamasında öncelik sürdürülebilirlik temalı eğitimlere verilmelidir.

uygulamaları için oluşturulacak özel bir mevzuat çalışması ile kapatılabileceği gibi, hali hazırda gündemde olan turizm odaklı mevzuat çalışmalarına da ayrıntılı şekilde konunun dâhil edilmesi suretiyle ortadan kaldırılabilir.

Özetle; temel sermayesini doğadan alan güçlü bir iktisadi sistem niteliğindeki turizm sektörünün, kaynakların korunmak suretiyle gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan sürdürülebilirlik konusu ile kuvvetli bir bağa sahip olduğu aşikârdır. Bu güçlü bağ; söz konusu iki değişkenin bilimsel platformlarda sıkça ince-

lenmesi gerektiğine işaret ettiği gibi, yalnızca uygulamaya dökülen sürdürülebilirlik kriterlerinin tespiti ile yetinen çalışmaları da yetersiz bırakmaktadır. Öyle ki; bu çalışma kapsamında saptanan “engellerin ve teşviklerin sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi farklılaştırdığı gerçeği”, pratiğe geçmede etkili olan başka gizil değişkenlerin olabileceği varsayımlarını ortaya çıkarmaktadır. Literatürdeki eksiklikler dikkate alınarak; gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalarda özellikle sosyal girişimcilik, psikolojik etmenler ve örgütsel kültür değişkenlerinin sürdürülebilir turizm uygulamaları ile olan etkileşiminin irdelenmesi, teorik altyapının genişletilmesi adına faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Andersen, I. M. V., Blichfeldt, B. S., & Liburd, J. J. (2018). Sustainability in coastal tourism development: an example from Denmark. *Current Issues in Tourism*, 21(12), 1329-1336.
- Boley, B. B., McGehee, N. G., & Hammett, A. T. (2017). Importance-performance analysis (IPA) of sustainable tourism initiatives: The resident perspective. *Tourism Management*, 58, 66-77.
- Bramwell, B., & Alletorp, L. (2001). Attitudes in the Danish tourism industry to the roles of business and government in sustainable tourism. *International Journal of Tourism Research*, 3(2), 91-103.
- Buckley, R. (2011). Tourism and environment. *Annual Review of Environment and Resources*, 36, 397-416.
- Budeanu, A., Miller, G., Moscardo, G., & Ooi, C. S. (2016). Sustainable tourism, progress, challenges and opportunities: an introduction. *Journal of Cleaner Production*, 111 (Part B), 285-294.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2019). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Campón-Cerro, A. M., Hernández-Mogollón, J. M., & Alves, H. (2017). Sustainable improvement of competitiveness in rural tourism destinations: The quest for tourist loyalty in Spain. *Journal of Destination Marketing & Management*, 6(3), 252-266.
- Carlsen, J., Getz, D., & Ali-Knight, J. (2001). The environmental attitudes and practices of family businesses in the rural tourism and hospitality sectors. *Journal of Sustainable Tourism*, 9(4), 281-297.
- Chancellor, C., Norman, W., Farmer, J., & Coe, E. (2011). Tourism organizations and land trusts: a sustainable approach to natural resource conservation?. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(7), 863-875.
- Choi, H. C., & Murray, I. (2010). Resident attitudes toward sustainable community tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(4), 575-594.
- Churchill, G. A. (1979). A paradigm for developing better measures of marketing constructs. *Journal of Marketing Research*, 16(1), 64-73.
- Crnogaj, K., Rebernik, M., Bradac Hojnik, B., & Omerzel Gomezelj, D. (2014). Building a model of researching the sustainable entrepreneurship in the tourism sector. *Kybernetes*, 43 (3/4), 377-393.
- Dean, T. J., & McMullen, J. S. (2007). Toward a theory of sustainable entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action. *Journal of Business Venturing*, 22(1), 50-76.
- Dewhurst, H., & Thomas, R. (2003). Encouraging sustainable business practices in a non-regulatory environment: A case study of small tourism firms in a UK national park. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(5), 383-403.
- Dolnicar, S., & Leisch, F. (2008). Selective marketing for environmentally sustainable tourism. *Tourism Management*, 29(4), 672-680.
- Fiorello, A., & Bo, D. (2012). Community-based ecotourism to meet the new tourist's expectations: An exploratory study. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(7), 758-778.
- Font, X., Garay, L., & Jones, S. (2016). Sustainability motivations and practices in small tourism enterprises in European protected areas. *Journal of Cleaner Production*, 137, 1439-1448.
- Forsyth, T. (1995). Business attitudes to sustainable tourism: Self-regulation in the UK outgoing tourism industry. *Journal of Sustainable Tourism*, 3(4), 210-231.
- Frey, N., & George, R. (2010). Responsible tourism management: The missing link between business owners' attitudes and behaviour in the Cape Town tourism industry. *Tourism Management*, 31(5), 621-628.
- Garay, L., & Font, X. (2012). Doing good to do well? Corporate social responsibility reasons, practices and impacts in small and medium accommodation enterprises. *International Journal of Hospitality Management*, 31(2), 329-337.
- Global Sustainable Tourism Council-GSTC (2012). *Industry Criteria for Hotels & Tour Operators*. <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/gstc-industry-criteria/>, Erişim Tarihi: 15.01.2013.
- González-Rodríguez, M. R., Martín-Samper, R. C., Köseoglu, M. A., & Okumus, F. (2019). Hotels' corporate social responsibility practices, organizational culture, firm reputation, and performance. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(3), 398-419.
- Gürlek, M., & Tuna, M. (2019). Corporate social responsibility and work engagement: Evidence from the hotel industry. *Tourism Management Perspectives*, 31, 195-208.
- Hale, B. W. (2018). Mapping potential environmental impacts from tourists using data from social media: A case study in the Westfjords of Iceland. *Environmental Management*, 62(3), 446-457.
- Hassan, S. S. (2000). Determinants of market competitiveness in an environmentally sustainable tourism industry. *Journal of Travel Research*, 38(3), 239-245.

- Hobson, K., & Essex, S. (2001). Sustainable tourism: A view from accommodation businesses. *Service Industries Journal*, 21(4), 133-146.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (5. Baskı). Türkiye: ASİL Yayınevi.
- Kasim, A. (2009). Managerial attitudes towards environmental management among small and medium hotels in Kuala Lumpur. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(6), 709-725.
- Kauppi, P., Saarinen, J., & Leinonen, R. (2009). Sustainable tourism planning and regional development in peripheries: A Nordic view. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 9(4), 424-435.
- Kornilaki, M., Thomas, R., & Font, X. (2019). The sustainability behaviour of small firms in tourism: The role of self-efficacy and contextual constraints. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(1), 97-117.
- Kucukergin, F.N. & Ozturk, Y. (2020). Does slowness bring social change through Cittaslow?. *International Journal of Tourism Cities*, Vol. ahead-of-print, No. ahead-of-print.
- Kuščer, K., Mihalič, T., & Pechlaner, H. (2017). Innovation, sustainable tourism and environments in mountain destination development: A comparative analysis of Austria, Slovenia and Switzerland. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(4), 489-504.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). *Tesis istatistikleri*. <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201131/tesis-istatistikleri.html>, Son Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Küpeli, T. Ş. (2017). Yaratıcı ekonomide turizm sektörünün yeri: Yaratıcı turizm faaliyetlerine yönelik bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, (1), 22-51.
- Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 459-475.
- Macbeth, J., Carson, D., & Northcote, J. (2004). Social capital, tourism and regional development: SPCC as a basis for innovation and sustainability. *Current Issues in Tourism*, 7(6), 502-522.
- Manning, E. W., & Dougherty, T. D. (2000). Planning sustainable tourism destinations. *Tourism Recreation Research*, 25(2), 3-14.
- Mathew, P. V., & Sreejesh, S. (2017). Impact of responsible tourism on destination sustainability and quality of life of community in tourism destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 83-89.
- Memili, E., Fang, H. C., Koc, B., Yildirim-Öktem, Ö., & Sonmez, S. (2018). Sustainability practices of family firms: The interplay between family ownership and long-term orientation. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(1), 9-28.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Park, J., Jeong Kim, H., & McCleary, K. W. (2014). The impact of top management's environmental attitudes on hotel companies' environmental management. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 38(1), 95-115.
- Rasoolimanesh, S. M., & Jaafar, M. (2017). Sustainable tourism development and residents' perceptions in World Heritage Site destinations. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(1), 34-48.
- Sardianou, E., Kostakis, I., Mitoula, R., Gkaragkani, V., Lalioti, E., & Theodoropoulou, E. (2016). Understanding the entrepreneurs' behavioural intentions towards sustainable tourism: a case study from Greece. *Environment, Development and Sustainability*, 18(3), 857-879.
- Shafiee, S., Ghatari, A. R., Hasanzadeh, A., & Jahanyan, S. (2019). Developing a model for sustainable smart tourism destinations: A systematic review. *Tourism Management Perspectives*, 31, 287-300.
- Shepherd, D. A., & Patzelt, H. (2011). The new field of sustainable entrepreneurship: Studying entrepreneurial action linking "what is to be sustained" with "what is to be developed". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(1), 137-163.
- UNWTO & UNEP (2005). *Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers*. http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8741/-Making%20Tourism%20More%20Sustainable_%20A%20Guide%20for%20Policy%20Makers-2005445.pdf?sequence=3&isAllowed=y, Son Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Weaver, D. B. (2012). Organic, incremental and induced paths to sustainable mass tourism convergence. *Tourism Management*, 33(5), 1030-1037.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanma süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Veri toplama süreci 2020 yılı öncesinde gerçekleştiğinden ilgili çalışma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden çıkarılmıştır.

Teşekkür: Çalışma taslağının oluşturulmasında fikir/önerilerini sunan ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Sevil SÖNMEZ'e sonsuz teşekkürlerimizle.

EXTENSIVE SUMMARY

Sustainability Practices in Accommodation Enterprises: Perceived Obstacles and Incentives

Burcu KOÇ*, İrfan YAZICIOĞLU

The current study aims to explore to what extent accommodation enterprises implement sustainability practices. In addition, it endeavors to identify business owners' attitudes towards negative environmental, socio-cultural and economic consequences driven by tourism activities and to reveal whether those attitudes would impact on sustainability practices of enterprises. On the other hand, it is assumed that there could be certain latent variables that encourage enterprises to engage in sustainability-oriented actions or prevent them from implementing such practices. In this vein, the effect of the related variables on attitudes and behaviors of business owners are tested in the light of the following research hypotheses:

- H₁: There is a positive relationship between the attitude towards the effects of tourism and the attitude towards sustainability practices.
- H₂: There is a positive relationship between the attitude towards sustainability practices and the sustainability practices implemented.
- H₃: There is a positive relationship between the attitude towards the effects of tourism and the sustainability practices implemented.
- H₄: As the variable "perceived obstacles" is controlled, the relationship between the attitude and behavior towards sustainability practices gets stronger.
- H₅: As the variable "perceived incentives" is controlled, the relationship between the attitude and behavior towards sustainability practices weakens.

Research data were collected via survey from accommodation enterprises operating in Muğla, Turkey. The survey form consists of six parts. While the first part of the survey covers questions to identify attributes of accommodation enterprises and demographical characteristics of the managers involved in the research, the second part includes 35 items related to ideal sustainability practices. In this section designed to determine to what extent the accommodation enterprises implement the ideal

sustainability practices, respondents were asked to evaluate the expressions by choosing either "yes" or "no". Nevertheless, the items used in the current study were revised taking into consideration the "Sustainable Tourism Criteria" list prepared by the Global Sustainable Tourism Council (GSTC) in 2012 for the hotel and tour operators, and the related part was finalized in this way.

The third part of the survey form involves 11 different items to determine the respondent managers' attitudes towards sustainability practices. In the fourth part, a total of seven items were used to explore the managers' attitudes towards the environmental, economic and cultural effects of tourism. The respondents were asked to evaluate both parts within the scope of the 5-point Likert scale (1-Strongly Disagree, 2-Disagree, 3-Neither Agree nor Disagree, 4-Agree, 5-Strongly Agree). The questions in the third and fourth parts are developed within the scope of the current research, and the validity and reliability results of the scales are presented in the following sections. The fifth part of the survey form involves 15 items related to incentives that motivate accommodation enterprises to implement ideal sustainability practices, while the sixth part covers 14 different obstacles which are deemed to have a negative impact on the implementation of these practices. In both parts, the respondents were asked to evaluate the relevant items within the scope of the 5-point Likert scale. In preparation of the survey forms on "incentives" and "obstacles" that affect ideal sustainability practices, it was benefitted from the studies of Bramwell and Alletorp (2001) and Forsyth (1995).

Face-to-face interview technique was employed in the application of the survey form. Senior managers of the accommodation enterprises, which constitute the target group of the research, were contacted directly. As a result of the field study conducted in Muğla, Turkey, 204 eligible survey forms were collected.

In order to test the validity of the measurement tools, exploratory factor analysis was used. In the scope of reliability analysis, the Alpha coefficient, which is the most frequently used indicator of the internal consistency, was calculated. The alpha coefficient ranges between 0 and 1, and it is expected that an acceptable value be at least 0.70. As the coefficient gets proximate to 1, the reliability increases (Churchill, 1979; Nunnally, 1978). Accordingly, the Cronbach's Alpha value is 0.913 for the items aiming to measure to what extent the ideal sustainability practices are implemented, 0.956 for the perceived incentives related to sustainability practices, 0.894 for the perceived obstacles, 0.924 for the scale on attitude towards sustainability practices, and 0.902 for

* Corresponding author at: Pamukkale University, Faculty of Tourism.
E-Mail Address: burcuk@pau.edu.tr

the items related to the attitude towards environmental/economic and cultural effects of tourism. Therefore, it can be reported that the reliability of all scales used in the research are quite high. Only two out of 35 items used for the measurement of ideal sustainability practices (1-Customer satisfaction is measured in our facility and corrective measures are taken when necessary. 2-Our facility uses solar panels in the supply of hot water) were removed from the scale due to the accumulation over only one option in “yes and no” questions, and the analysis was performed over the total score of the remaining 33 sustainability practice indicators.

The Simple Correlation Analysis was used to test H_1 - H_2 - H_3 . For the testing of H_4 and H_5 , the Partial Correlation Test, which examines the relationship between two variables through neutralizing the effect of a third variable (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2019; Kalaycı, 2010), was used.

Accordingly, the attitude towards environmental, economic and socio-cultural matters, which are subject to the concept of sustainability, is significantly associated with the attitude towards environmental, economic and social consequences arising from the activities of the enterprises operating in the field of tourism. Therefore, it is likely for an enterprise engaging in a negative attitude towards the negative effects of tourism to develop a positive attitude towards sustainability practices. Besides, it was revealed that there is a positive relationship between attitude towards sustainability practices and the sustainability practices implemented. This finding can be interpreted as follows: The positive attitudes of the accommodation enterprises towards the sustainability practices will also affect the extent of the sustainability practices they actively implement. Similarly, the relationship between the attitude towards the effects of tourism and the sustainability practices implemented was tested via simple correlation analysis; however, no significant relationship was identified between the two variables. This finding can be interpreted as follows: Negative attitude to be reflected in the accommodation enterprises towards the effect of tourism may fall short of putting into practice the sustainability practices they have or expanding the scope of the implementation.

As mentioned before, for the testing of H_4 and H_5 , partial correlation analysis was performed. According to the results, the correlation coefficient rises above the coefficient obtained from the simple correlation analysis when the effect of the perceived obstacles is neutralized completely. In other words, it is clear that the correlation between attitude and practice weakens as the “obstacles” variable comes into play. Likewise,

the assumption put forward in H_5 , namely, “if some incentives are perceived by the respondents, the potential relationship between attitudes and behaviors towards sustainability practices will be positively affected.”, is also partially supported. Accordingly, as the “incentives” variable comes into play, the strength of the correlation between attitude and practice increases, albeit weakly. The weakness of the remedial effect of the “incentives” may be due to the fact that the respondents implement sustainability practices on a voluntary basis even if there is no driving force under normal circumstances.

EKLER

EKLER: (Araştırma Değişkenlerinin Ölçümünde Kullanılan İfadeler ve Betimsel İstatistikleri)

İFADELER	S.S.	\bar{x}	İFADELER	S.S.	\bar{x}
Turizmin Ç.E.K. Etkilerine Yönelik Tutum İfadeleri			Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Önündeki Algılanan Engeller		
Çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik değerlerin turizmin olumsuz etkilerinden korunması konusunda işleme olaraktan sorumluluklarımızın olduğuna inanıyoruz.	,90	3,98	Sürdürülebilir turizmin tanınmaması ve anlaşılması oldukça zor.	1,23	3,50
Turistik anlamda cazibe merkezi olan destinasyonlar çok sayıda ziyaretçiyi çekebileceğinden, ilgili bölgelerde cazibe kaynaklarımızın zarar görebileceğinin bilincindeyiz.	,76	4,18	Ne tür uygulamaların sürdürülebilirlik ile ilgili olduğu konusunda emin değiliz (örneğin materyallerin geri dönüşümü için hangi uygulamalara başvurulmalı vb.)	1,35	3,56
Turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde kapasitenin çok üstünde, kontrolsüz bir nüfus artışının yaşanabileceğinin bilincindeyiz.	,82	4,14	Resmi otoriteler tarafından, sürdürülebilir turizm uygulamalarına yönelik tarafımıza yüklenen yasal bir yükümlülük ya da denetim söz konusu değildir.	1,15	3,53
Turistik bölgelerde nüfus artışı ile paralel olarak hava kirliliği ve gürültü kirliliğinin artabileceğinin bilincindeyiz.	,68	4,22	Turizmde sürdürülebilirlik uygulamalarını gerçekleştirmek için konaklama işletmelerinin yeterince güçlü olduğuna inanmıyoruz.	1,40	3,30
Turizm aktivitelerinin yoğun olduğu bölgelerde, yerel değerlerin ve kültürün zedelemesi durumu söz konusu olabilir.	,78	4,08	Sürdürülebilirlik uygulamaları yüksek maliyet gerektirir.	1,15	3,53
Turizm sektöründeki hareketlilik çoğu zaman dönemsel bir eğilim gösterdiğinden, bölgedeki ekonomik refahın da devamlılığı sekteye uğrayabilmektedir.	,73	4,05	Turizm sektöründe yüksek vergi uygulamaları mevcut olduğundan yeni girişimler oldukça risklidir.	1,14	3,78
Bölgesel farklı ekonomik girişimleri desteklemeyen bir turizm gelişim planı, ilgili bölgede istihdam alanlarının yok olmasına neden olabilir.	,75	4,09	Turizm sektöründe sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik negatif bir tutumun söz konusu olduğuna inanıyoruz.	1,16	3,21
Sürdürülebilirlik Uygulamalarına Yönelik Tutum İfadeleri			Turizm sektöründe sürdürülebilirlik uygulamalarına yönelik ciddi bir bilgi eksikliğinin söz konusu olduğuna inanıyoruz.	1,03	4,01
Ülkeye ait değerlerin (doğal, kültürel, sosyal ve ekonomik) korunması ve gelecek nesillere güvenle aktarılması konusunda işletme olarak sorumluyuz.	,70	4,11	Ulusal ve yerel düzeydeki otoriteler arasında turizm sektörüne yönelik bağlilik ve ilgi oldukça zayıf durumdadır.	1,02	3,71
Turizm faaliyetleri ile çevrenin korunması konularını ilişkilidir.	,60	4,15	Yeni herhangi bir uygulamamın işletme dengemizi bozabileceği konusunda endişelerimiz var.	1,11	3,76
Turizm faaliyetleri, tarihi/kültürel değerlerin korunması konuları ile yakından ilişkilidir.	,56	4,16	İşletme bünyesinde iş görenleri/turistleri bilgilendirme ve yönetsel talep ve girişimleri artırma gibi hususlarda uygulama güçlüğü yaşanıyor.	1,11	3,75
Güzel bir doğa olmaksızın, turizm faaliyetlerinin gelişmesi ve devamlılığı mümkün değildir.	,90	4,01	Turizm sektöründe iş gören devir hızı yüksek olduğundan, personel eğitimi zorlaşmaktadır.	1,21	3,86
"Yeşil" odaklı girişimlerimiz ziyaretçiler ve toplumdaki, işletmemizin çevre konusunda duyarlı olduğu algısını yaratacaktır.	,72	3,98	Sürdürülebilirlik kavramının geçici bir heves olduğuna inanıyoruz.	1,26	2,45
Yerel halk ve yerel işletmelerin, işletmemizin faaliyetlerinden belli oranda ekonomik fayda sağlayabilmesi gerektiğine inanıyoruz.	,78	3,94	Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirliğe konu olan çevre, kültür ve sosyal yapı gibi hususlar işletmemiz için önem teşkil eden temel konular arasında yer almamaktadır.	1,20	2,40
Her büyüklük ve amaçtaki konaklama işletmesi, turizm endüstrisinin gelişimi için sürdürülebilirlik uygulamalarına önem vermelidir.	,76	4,00			
Turizm sektörünün yapısı, yerel değerlerin korunması konusunda paydaşlarla iş birliğini gerektirmektedir.	,87	4,00	Tablonun devamını bir sonraki sayfada yer almaktadır. Devam tablosunda teşvikler değişkenine ilişkin standart sapma ve aritmetik ortalama bilgileri ile ideal sürdürülebilirlik uygulamalarının frekans dağılımları sunulmuştur (EVET / HAYIR soru tipi kullanıldığı için ortalama değerler verilmemiştir).		
Sürdürülebilir turizm kapsamında hayata geçirilen projelere vereceğimiz desteğin, sürdürülebilirlik konusunda paydaşlarımızın farkındalığını arttıracağını düşünüyoruz.	,86	3,90			
Sürdürülebilir turizm uygulamalarının, yerel halkın hayat kalitesini doğrudan ya da dolaylı şekilde yükselteceğini düşünüyoruz.	,83	3,93			
Sürdürülebilir turizm uygulamalarının, ziyaretçilerin yüksek kalitede turizm deneyimi yaşamalarında etkili olacağını düşünüyoruz.	,78	3,92			

